

Sygn. akt *I ACa 402/17*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jerzy Geisler

Sędziowie: SSA Małgorzata Gulczyńska

(del.) SSO Marcin Radwan (spr.)

Protokolant: protokolant Halszka Mróz

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Bank (...) S.A. w W.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego (...) M. F.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 30 stycznia 2017 r. sygn. akt XII C 191/16

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Poznaniu pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Gulczyńska Jerzy Geisler Marcin Radwan

--	--	--

UZASADNIENIE

Powód (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego (...) i M. F., wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych na swoją rzecz kwoty 93.939,46 zł z ustawowymi odsetkami: od pozwanego M. F. od dnia 7 maja 2015 r., a od pozwanego Skarbu Państwa od dnia 15 sierpnia 2015 r. oraz o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu.

Pozwani: Skarb Państwa - Prezes Sądu Okręgowego (...) i M. F. wnieśli

1 oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Na wniosek pozwanego M. F. Sąd zawiadomił o toczącym się procesie (...) S.A. z siedzibą w W. zobowiązując go do wskazania w terminie 14 dni czy przystąpi do postępowania w charakterze interwenienta ubocznego. Wezwanie doręczono dnia 20 maja 2016 r., ale wezwany nie ustosunkował się do tego wezwania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo na podstawie następujących ustaleń faktycznych:

Powód na podstawie umowy z dnia 9 lipca 2008 r. udzielił R. P. kredytu gotówkowego na zakup samochodu ciężarowego marki M. o nr rejestracyjnym (...). Prawnym zabezpieczeniem kredytu był zastaw rejestrowy na tym pojeździe. Umowę o ustanowieniu zastawu zawarto w tym samym dniu, w którym zawarto umowę kredytową, a postanowieniem z dnia 15 lipca 2008 r. zastaw został wpisany do rejestru zastawów.

Kredytobiorca nie wywiązywał się z obowiązków umownych, co doprowadziło do wypowiedzenia kredytu, a następnie wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 7 sierpnia 2012 r. Tytułowi temu postanowieniem z dnia 24 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy Poznań - Nowe Miasto

2 W. w P., w sprawie II Co 8363/12, nadał klauzulę wykonalności na kwotę 97064,51 zł wraz z odsetkami umownymi i kosztami postępowania. Na podstawie wskazanego powyżej tytułu wykonawczego prowadzona jest egzekucja przeciwko R. P. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu P. W. w sprawie Km 7370/15 przy czym egzekucja ta okazała się bezskuteczna.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Poznań - Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu - pozwany M. F., w sprawie KM1536/14, prowadził egzekucję z wniosku wierzyciela G. S. przeciwko dłużnikowi R. P., zmierzającą do wyegzekwowania kwot: 36165,21 zł i 73890,74 zł wraz z ustawowymi odsetkami, na podstawie tytułu wykonawczego - ugody sądowej z dnia 9 lipca 2014 r. Wierzyciel we wniosku egzekucyjnym wskazał sposoby prowadzenia egzekucji, domagając się skierowania egzekucji do pojazdów mechanicznych dłużnika w tym samochodzie ciężarowego marki M., o numerze rejestracyjnym (...). Działający z upoważnienia prowadzącego postępowanie egzekucyjne pozwanego M. F. asesor komorniczy Ł. T. w dniu 10 września 2014 r. dokonał zajęcia ruchomości dłużnika, w tym (...) o numerze rejestracyjnym (...), którego wartość określił na kwotę 100000,00 zł. W protokole zajęcia zapisano, iż dłużnik wskazał jako właściciela tego samochodu powoda, a ponadto w protokole czynności komorniczej zapisano, że dłużnik udzielił informacji, iż samochód ten jest przedmiotem zastawu ustanowionego na rzecz powoda.

W związku z uzyskanymi od dłużnika informacjami asesor komorniczy skierował do powoda pismo z dnia 25 września 2014 r., w którym zawiadomił go o dokonaniu w dniu 10 września 2014 r. zajęcia samochodów ciężarowych marki M. (...) o numerach rejestracyjnych (...) wskazując przypisany każdemu z tych samochodów nr (...)z informacją, iż w czasie czynności dłużnik złożył oświadczenie, że zajęte przedmioty stanowią własność banku. W związku z uzyskaniem tej informacji pouczono powoda o możliwości wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji, wskazując przepis art. 841 § 1 k.p.c. Wskazano także na ewentualną możliwość wystąpienia do wierzyciela o uzyskanie takiego zwolnienia. Ponadto pismo zawierało zapytanie, czy bank jest zastawnikiem co do tychże pojazdów. W końcowym fragmencie pisma pouczono powoda o możliwości złożenia skargi na opisaną w piśmie czynność komornika w trybie przewidzianym w przepisie art. 767 k.p.c. Opisaną powyżej pismo zostało doręczone powodowi dnia 6 października 2014 r., a jego odbiór potwierdził podpisem i pieczęcią pracownik powoda L. W.. Powód nie podjął żadnych sugerowanych w piśmie działań.

Dnia 2 stycznia 2015 r. Komornik uzyskał informację z Rejestru Zastawów, z której wynikało, że samochód o numerze nadwozia (...), odpowiadający samochodowi z rejestracją(...)nie figuruje w rejestrze. Wystąpienie o informację z rejestru skierowano do katalogu (...) a nie do katalogu (...) obejmującego samochody ciężarowe.

W dniu 15 stycznia 2015 r. przeprowadzono licytację, w trakcie której sprzedano wskazany powyżej samochód za kwotę 75000,00 zł.

(...) nr rej. (...) w dniu 2 stycznia 2015 r. figurował w rejestrze zastawów - jako zastawca wpisany był R. P., zaś jako zastawnik wpisany był powód.

Sąd Okręgowy uznał za w pełni wiarygodne zgromadzone w toku postępowania dokumenty, za wiarygodne uznał też zeznania świadka Ł. T. oraz pozwanego.

Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania w charakterze świadka R. P.. Okoliczności, które świadek miał przedstawić wynikały bowiem z dokumentów i z punktu widzenia ekonomii procesowej niecelowe było prowadzenie dowodu na potwierdzenie

okoliczności, ustalonych na podstawie tych dowodów.

Jako istotną dla rozstrzygnięcia okoliczność Sąd Okręgowy wskazał fakt, że w uzasadnieniu pozwu zawarto stwierdzenie, że pozwany Komornik został poinformowany przez dłużnika o tym, że zajęty samochód stanowi zabezpieczenie wierzytelności Banku, a zatem powód oczekiwał od pozwanego Komornika podjęcia czynności, które z tego faktu wynikały.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy poczynił następujące rozważania:

Pełnomocnik powoda wskazał w uzasadnieniu pozwu przepis art. 23 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2016 r, poz.1138) jako podstawę prawną odpowiedzialności pozwanych.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie pozwoliło, w ocenie Sądu Okręgowego, na ustalenie, że działania lub zaniechania pozwanego Komornika w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez niego w sprawie Km 1536/14 wypełniły przesłanki tego przepisu. Uzasadnieniem tej oceny była analiza działań podjętych w toku postępowania egzekucyjnego.

I tak, Komornik dokonał w toku prowadzonej egzekucji zajęcia ruchomości. Zakres tej czynności wyznacza przepis art. 845 § 2 k.p.c. - czynność ta dotyczy ruchomości dłużnika, będących w jego władaniu. Określenie to wyklucza możliwość ustalania tytułu własności zajmowanych ruchomości. Przy czym, z uwagi na to, że dłużnik może władać ruchomościami, co do których nie przysługuje mu tytuł własności ustawodawca w dyspozycji art. 841 k.p.c. zabezpieczył prawa właścicieli ruchomości, będących we władaniu dłużnika, wprowadzając możliwość wytoczenia powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji. Nie budził też wątpliwości Sądu Okręgowego fakt, że we władaniu dłużnika mogły znaleźć się ruchomości, będące przedmiotem zastawu rejestrowego - taka sytuacja zaistniała i była przedmiotem oceny w procesie. Sąd I instancji stwierdził także, iż żadne przepisy regulujące postępowanie egzekucyjne nie wykluczają możliwości zajęcia ruchomości będącej przedmiotem zastawu rejestrowego i nie czynią takiego zajęcia bezskutecznym natomiast regulują zasady postępowania w razie zaistnienia takiej sytuacji, co szczególności reguluje art. 805¹ k.p.c.

Sąd Okręgowy zwrócił szczególną uwagę na fakt, że z przytoczonego przepisu wynika, iż akceptuje wszelkie możliwe sposoby, które doprowadziły do uzyskania przez Komornika wiedzy o zastawie obejmującym zajętą rzecz. Jednym z takich sposobów jest wiedza, uzyskana bezpośrednio od dłużnika. Niewątpliwie innym z takich sposobów, oczywiście w sytuacji, kiedy takiej wiedzy nie przekazał dłużnik, są chroniące prawa zastawnika przepisy art, (...) § 2 i 3 k.p.c. zobowiązujące komornika, w określonych w ich treści okolicznościach, do uzyskania danych z centralnej informacji o zastawach rejestrowych, a następnie zawiadomienie zastawnika zastawu rejestrowego o wszczęciu egzekucji.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwany Komornik wykonał opisany obowiązek i niezwłocznie po uzyskaniu od dłużnika wiedzy o istnieniu zastawu rejestrowego, poinformował o tym powoda. Powód nie podjął żadnych czynności jednak konsekwencje braku jego reakcji nie mogły, zdaniem Sądu I instancji, obciążać pozwanego Komornika. Wprawdzie Sąd meriti dostrzegł, że w toku postępowania egzekucyjnego w sposób niewłaściwy dokonano opisanych wyżej ustaleń to jednak brak było podstaw do nadawania tej okoliczności istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia tego procesu w sytuacji, kiedy pozwany Komornik wcześniej uzyskał wiedzę o istnieniu zastawu rej estrowego na zaj ętym

samochodzie i przekazał tę wiedzę, zgodnie z wymogami przepisu art. 805¹ § 1 k.p.c. powodowi i to w zakresie, jaki ten przepis przewiduje. Nie budziło przy tym żadnych wątpliwości Sądu Okręgowego, że dalsze czynności egzekucyjne - sprzedaż zajętej, a obciążonej zastawem ruchomości nastąpiła bez naruszenia terminu przewidzianego w przepisie art. 805¹ § 4 k.p.c. i poprzedzona była ponad trzymiesięcznym oczekiwaniem na podjęcie jakichkolwiek działań przez powoda.

Sąd Okręgowy podkreślił przy tym, że stwierdzenie istnienia zastawu rejestrowego na zajętych przedmiocie nie wprowadza ograniczeń w prowadzeniu postępowania egzekucyjnego. Z. może korzystać ze swych uprawnień, które sprrowadzają się do możliwości wytoczenia powództwa ekscydencyjnego w oparciu o przepis art. 841 k.p.c. oraz wykorzystania uprzywilejowanej pozycji ukonstytuowanej w dyspozycji art. 1030 i 1034 k.p.c., z których wynika, że wierzyciel, któremu przysługuje umowne prawo zastawu, i który udowodnił je dokumentem urzędowym najpóźniej w dniu złożenia na rachunek depozytowy sądu sumy podlegającej podziałowi uczestniczy w podziale sum uzyskanych z egzekucji z pierwszeństwem przed innymi wierzytelnościami.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł powód zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych uznanych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na nieuzasadnionym przyjęciu, że w sprawie komornik nie popełnił uchybienia, a dokonane przez niego zawiadomienie o zajęciu było wypełnieniem obowiązku wynikającego z art. 805¹ k.p.c. W konsekwencji powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i zasądzenie roszczenia zgodnie z żądaniem zawartym w pozwie nadto wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego w obu instancjach.

W uzasadnieniu w powód zwrócił w szczególności uwagę na to, że analiza treści pisma z dnia 25 września 2014 r. jakie Komornik skierował do niego prowadzi do wniosku, że było ono zawiadomieniem osoby, której prawa zostały naruszone zajęciem przy czym wskazano, że zawiadomienie wynika z faktu, że dłużnik podczas zajęcia oświadczył, że pojazd stanowił własność powoda. W ocenie powoda w piśmie tym w nie zostało zawarte zawiadomienie, że zajęty pojazd jest przedmiotem zastawu rejestrowego. Nadto powód zarzucił, że komornik faktycznie nie dokonał sprawdzenia czy pojazd figuruje w rejestrze zastawów, bowiem za takie sprawdzenie nie mogło być uznane złożenie zapytania skierowanego do innego katalogu niż ten, w którym zastaw pojazd faktycznie był zarejestrowany.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie.

Przede wszystkim należy podkreślić, że ocena Sądu Okręgowego stanowiąca podstawę jego rozstrzygnięcia, a dotycząca tak naprawdę wykładni treści zawiadomienia, jakie Komornik skierował do powoda w dniu 25 września 2014 r. była błędna. Nie ulega bowiem wątpliwości, że Komornik zwrócił się do powoda z zawiadomieniem, że zajęta przez niego rzecz - samochód ciężarowy stanowiła wg dłużnika własność powoda, a jedynie dodatkowo Komornik wzywał powoda, aby ten poinformował go, o ile wskazany w zawiadomieniu pojazd byłby objęty zastawem rejestrowym. Tymczasem, zgodnie z treścią art. 805* § 1 k.p.c. jeżeli w toku egzekucji zostanie ujawnione, że na zajętych przedmiocie ustanowiony został zastaw rejestrowy komornik zobowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o tym zajęciu zastawnika. Zawiadomiony w ten sposób zastawnik może bowiem podjąć obronę swoich praw przy pomocy zarzutów, które szczegółowo opisał w swoim uzasadnieniu Sąd Okręgowy. O ile zatem komornik nie wykona swojego obowiązku i w efekcie zastawnik nie podejmie żadnej czynności zmierzającej do ochrony jego prawa to wówczas zaniechanie komornika będzie nosiło znamiona bezprawności, która stanowi jedną z przesłanek jego odpowiedzialności odszkodowawczej zgodnie z przywoływanym przez Sąd Okręgowy art. 23 ust. 1 i 3 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji.

Postępowanie komornika nie znajduje przy tym racjonalnego wyjaśnienia, z ustalonych bowiem w sprawie okoliczności wynika, że w dacie dokonania zajęcia dłużnik informował go o tym, że objęty postępowaniem pojazd

jest przedmiotem zastawu. Przy czym zapisy, jakich komornik dokonał w wytworzonych przez siebie dokumentach były sprzeczne: w protokole zajęcia znajduje się bowiem adnotacja o tym, że zajęty przedmiot stanowi własność (...), natomiast w towarzyszącym temu dokumentowi protokole, jak się wydaje w protokole wysłuchania dłużnika, zawarta została informacja pochodząca od dłużnika, że pojazd jest przedmiotem zastawu. Wydane w następstwie tych czynności zarządzenie asesora komorniczego nie uwzględniło uzyskanej w ten sposób wiedzy i do powoda skierowano pismo z dnia 25 września 2014 r. o treści wcześniej już wskazywanej.

Pomimo takich wydarzeń komornik nie podjął niezwłocznie czynności prowadzących do sprzedaży zajętego pojazdu, ale przed dalszym ich wznowieniem - przed wyznaczeniem licytacji - zwrócił się do rejestru zastawów z zapytaniem czy zajęty przez niego pojazd jest przedmiotem zastawu. Wówczas jednak popełnił błąd, bowiem swoje zapytanie skierował do katalogu rejestru zastawów, w którym mogą być zapisane samochody osobowe, gdy tymczasem zajęty przez niego pojazd był samochodem ciężarowym. Negatywna odpowiedź jaką uzyskał z rejestru była zatem wynikiem błędu. Znalazło to potwierdzenie w dalszych ustaleniach, z których wynikało, że pojazd objęty zajęciem był zapisany w katalogu A2 obejmującym samochody ciężarowe. Pomimo uzyskania ostatecznie takiej informacji komornik nie zawiadomił dłużnika w trybie art. 805¹ § 1 k.p.c. o dokonanych ustaleniach. Z. - powód nie mógł zatem podjąć czynności, które mogłyby skutecznie doprowadzić do zaspokojenia jego roszczeń zabezpieczonych zastawem. Tymczasem, na tym etapie postępowania wierzyciel mógł jeszcze uzyskać zaspokojenie swoich roszczeń, o ile najpóźniej w dniu złożenia kwoty uzyskanej na licytacji na rachunek depozytowy Ministra Finansów udowodniłby swoje prawa wynikające z zastawu dokumentem urzędowym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym. Wówczas komornik byłby zobowiązany do uwzględnienia jego roszczeń w podziale sumy uzyskanej z egzekucji.

Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego było zatem oparte na wadliwej przesłance o wykonaniu przez komornika ciążącego na nim obowiązku wynikającego z dyspozycją art. 805¹ § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie podzielił tej oceny, a w konsekwencji doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Biorąc bowiem pod uwagę treść art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji jedyna przesłanka odpowiedzialności komornika analizowana przez Sąd I instancji została oceniona błędnie, postępowanie komornika nosiło bowiem cechy bezprawności, która uzasadniała jego odpowiedzialność. W takiej zatem w sytuacji w dalszym toku postępowania należałoby rozważyć pozostałe przesłanki odpowiedzialności komornika wynikające z dyspozycji przywołanego przepisu, a zatem: szkodę (jej rozmiar) oraz związek przyczynowy w pomiędzy bezprawnym działaniem komornika, a wyrządzoną przez niego szkodą. Dopiero w takim kontekście uzasadnione wydaje się podjęcie dalszych rozważań co do kwestii zaniechania przez powoda jakichkolwiek działań wskutek pisma, które skierował do niego Komornik w dniu 25 września 2014 r. W tym kontekście należałoby uwzględnić: profesjonalizm powoda, możliwość korzystania przez niego z pomocy wykwalifikowanych służb prawnych, a także ocenę czy z informacji Komornika wynikały takie istotne okoliczności, których uwzględnienie mogłoby prowadzić do wniosku, że zaniechanie przez powoda podjęcia nienastęrczących istotnych trudności działań mogło przyczynić się i ewentualnie w jakim stopniu do utraty możliwości zaspokojenia jego roszczeń z przysługującego prawa zastawu.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. nie rozstrzygając przy tym o kosztach postępowania apelacyjnego z uwagi na treść art. 108 § 1 k.p.c.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy przyjmując, że kwestia winy pozwanego Komornika nie budzi wątpliwości, dokona oceny zgromadzonego materiału dowodowego, po jego

ewentualnym uzupełnieniu w zakresie stosownych wniosków składanych przez strony, rozważając czy komornik wyrządził powodowi swoim zaniechaniem szkodę, a jeżeli tak to czy szkoda ta pozostaje w związku przyczynowym z jego działaniami. W takim samym kontekście Sąd Okręgowy winien rozważyć skutki zaniechania podjęcia przez powoda czynności zmierzających do ochrony jego prawa wskutek pisma z dnia 25 września 2014 r. ‘

Małgorzata Gulczyńska Jerzy Geisler Marcin Radwan